

Landschapsvisie N215

Landschappelijke inpassing N215 (Melissant - Dirksland)

Fase 1 landschapsvisie 6 april 2012

oranjewoud
Member of Antea Group

oranjewoud
Member of Antea Group

Landschapsvisie N215
Projectnr. 245934
6 april 2012

Inhoud

1. Inleiding **3**

2. Analyse landschap **5**
2.1 Landschap Goeree-Overflakkee 5
2.2 Kansen landschap 5
2.3 Knelpunten landschap 6
2.4 Geschiedenis van de weg 6

3. Visie de N215 in het landschap **7**
3.1 Visie op weg en landschap 7
3.2 Landschapskaart N215 8
3.3 Visiekaart N215 10
3.4 Het profiel van de weg 12
3.5 Beleving van de weg 12

4. Inzoomen op de lijn N215 **13**
4.1 Rotonde Melissant 13
4.2 Afgewaardeerd tracé Melissant 13
4.3 Entree Melissant 14
4.4 Rotonde Noorddijk 15
4.5 Entree Dirksland en bomenschermen 16
4.6 Nieuwe brug over havenkanaal 17
4.7 Coupure in de Omwaardsedijk 17
4.8 Rotonde Oudelandsedijk / watertoren 18

1. Inleiding

Dit rapport, Landschapsvisie N215, is de afronding van de eerste fase (van de twee-eenheid) voor de inpassing van de provinciale weg N215; fase 1 is een landschapsvisie en fase 2 een landschapsplan. De landschapsvisie gaat naadloos over in het landschapsplan. Daar waar het landschapsplan zich met name richt op de gedetailleerde inpassing van de weg geeft de landschapsvisie een bredere kijk op de weg en haar omgeving. Welke landschappelijke waarden zijn aanwezig en hoe kunnen deze versterkt worden bij de inpassing van de weg? De landschapsvisie geeft een conceptmatige kijk op de inpassing met uitgangspunten op hoofdlijnen.

Landschapsvisie Kop - Hals - Romp

bron: LandschapsOntwikkelingsPlan Goeree-Overflakkee

Goeree-Overflakkee 17e eeuw

2. Analyse landschap

In dit hoofdstuk bekijken we het omliggende landschap langs het tracé van de N215. We kijken naar de geschiedenis en naar haar huidige verschijningsvorm

2.1 Landschap Goeree-Overflakkee

Het landschap van Goeree-Overflakee is uiteen te rafelen Kop-Hals-Romp:

- De kop, gevormd door een kleinschalig strandwallenlandschap
- De hals, gelegen nabij Stellendam is een 'passeerlandschap'
- De romp, het landschap van de ringpolders

De N215 gaat grotendeels door het landschap van de romp, door de ringpolders. Waarbij de droge delen van dit landschap, geschikt voor bebouwing en agrarisch gebruik, werden omringd door een dijk. Door verdere inpolderingen en aanwassen, ontstonden in de loop van de tijd aandijkingen.

De kenmerken en kwaliteiten van het landschap op een rij:

- Landschappelijke samenhang tussen polders en zeegeulen
- Hiërarchie van polders; ringpolders en aanwaspolder
- Oude ringpolders vormen de grotere hoofdstructuur
- Aanwaspolders vormen de kleinere compartimenten
- Jongste polders, vaak een restant van een zeegeul aanwezig
- Dicht netwerk van dijken duidelijk herkenbaar
- Door agrarisch gebruik door de eeuwen heen is de openheid, rust en ruimte gebleven
- Bewoning van oudsher aan de veilige binnenzijde van de ringpolders
- Binnendijkse kreken zorgden in vroeger tijden voor zoetwater drinkreservoir
- Karakter oude dorpen; kerk met ringbebouwing en een haven met een open verbinding naar zee
- Economisch belang van de haven, bij latere aandijkingen van land werd het kanaal verlengd
- Latere bewoning langs infrastructurele verbindingen

2.2 Kansen in het landschap

De karakteristieke eigenschappen van het landschap geeft kansen om de herkenbaarheid te versterken. Samengevat zijn deze:

- Landschapskarakteristiek versterken, verschil tussen kop-hals-romp benutten, bij het landschap rond de N215 in deze opdracht gaan we in op het versterken van de karakteristieken van de romp.
- Dijkenpatroon, kansen voor recreatief en ecologisch netwerk, verschil tussen typen dijken (zeedijk, oude ringdijk en dijken rond aanwaspolders)
- Krekenpatroon, verbinden van de kreken kans voor recreatief en ecologisch netwerk, ruimte voor waterberging
- Havenkanalen, behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische elementen
- Massa-ruimteverhouding, verschil tussen maat en schaal van oude ringpolders en aanwaspolders
- Wegenpatroon, entrees tot het eiland hebben een eigen identiteit, de provinciale wegen (N57 en N215) verbinden de dorpen
- Watertypen, (zoet-zout-brak) kunnen van invloed zijn op de inrichting en het gebruik
- Verbindende karakter van de N215, de ruggengraat tussen de entrees noordwest en zuidoost

2.3 Knelpunten in het landschap

Onderstaand zijn de knelpunten in het landschap op een rij gezet:

- Landschapskarakteristiek met verschil tussen kop-hals-romp niet herkenbaar
- Patroon van dijken en beplanting verbrokkeld
- Verbindende provinciale weg N215 (oost-west) langs de dorpen heeft veel rommelige achterkanten in het zicht
- Herkenbaarheid van de landschappelijke structuur rond de dorpen langs de weg laat te wensen over

Achterkanten van woningen gericht naar de N215

Bron: Landschapsontwikkelingsplan Goeree-Overflakkee

2.4 Geschiedenis van de weg

De wegen lagen van oorsprong over de systemen van ringdijken en de dijken rond de aanwaspolders, zie hiervoor de kaart uit omstreeks 1920. Deze patronen zijn in de loop der tijd iets verdicht. Deels is over deze bestaande patronen het tracé van de provinciale weg heen gelegd, zie huidige topkaart. De N215 doorsnijdt de Onwaardsedijk, hiervoor is door een kunstenaar een sprekende coupure gemaakt. Naast dit kunstelement zijn ook de boomschermen en de brug over de Haven van Dirksland als kunstproject opgepakt in het kader van de N215.

De verkeersdruk is navenant toegenomen, het aanpakken van de N215 tussen de rotonde bij Melissant (bij de Julianaweg) en de kruising bij de Oudelandsedijk bij Dirksland is noodzakelijk om de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Tussen de rotonde van Melissant en de Noorddijk is er een omlegging van het tracé nodig, waardoor een deel van de huidige N215 wordt afgewaardeerd. Het resterende deel, tussen de Noorddijk en de kruising bij de Oudelandsedijk volgt de nieuwe N215 het huidige tracé, maar wordt voorzien van een parallel structuur voor bestemmingsverkeer, landbouwverkeer en langzaamverkeer.

historische kaart omstreeks 1920

huidige topkaart omstreeks 2005

3. Visie N215

3.1 Visie op weg en landschap

De ‘onzichtbare’ weg

De visie op de inpassing van de N215 gaat uit van een onzichtbare lijn. De weg heeft een onopvallende detaillering en een minimaal profiel. Het tracé heeft waar mogelijk een hoogteligging gelijk aan de omgeving. Door deze uitgangspunten wordt de lijn zo onzichtbaar mogelijk gemaakt. Het landschap aan weerszijden vormt een visuele eenheid over de weg.

Het ‘zichtbare’ landschap

De lijn van de N215 vormt samen met een deel van de N57 de fysieke ruggengraat tussen de landschappen en de dorpen. De landschappelijke samenhang tussen de eenheden van de kop – hals – romp op Goeree-Overflakkee glijden voorbij aan de weggebruiker. De bijbehorende landschappelijke elementen in de directe, lokale omgeving zorgen voor de oriëntatie. Daar waar mogelijk worden deze elementen versterkt en daardoor meer beleefbaar voor de weggebruiker.

Onzichtbare weg, een onopvallende detaillering van de weg met een minimale doorsnijding van het landschap

Zichtbaar landschap, de herkenbaarheid van de verhoogde ringdijken met boombeplanting

3.2 Landschapskaart N215

De kenmerken van het lokale landschap rond het tracé van de N215 zijn weergegeven op kaart. Hierbij is er een onderverdeling naar elementen en karakteristieken in de thema's groen, rood, grijs en blauw.

Groen

- De verre zichten over het open en vlakke landschap van de ringpolders.
- De markering van de ringdijken (Noorddijk, Westhavendijk en Oudelandsedijk) door bomenrijen en hagen.
- De puntsgewijze beplanting rond de dorpen en de (boeren)erven.
- De bomenschermen bij Dirksland, kunstuiting met accentuering van de doorzichten naar het landschap.

Rood

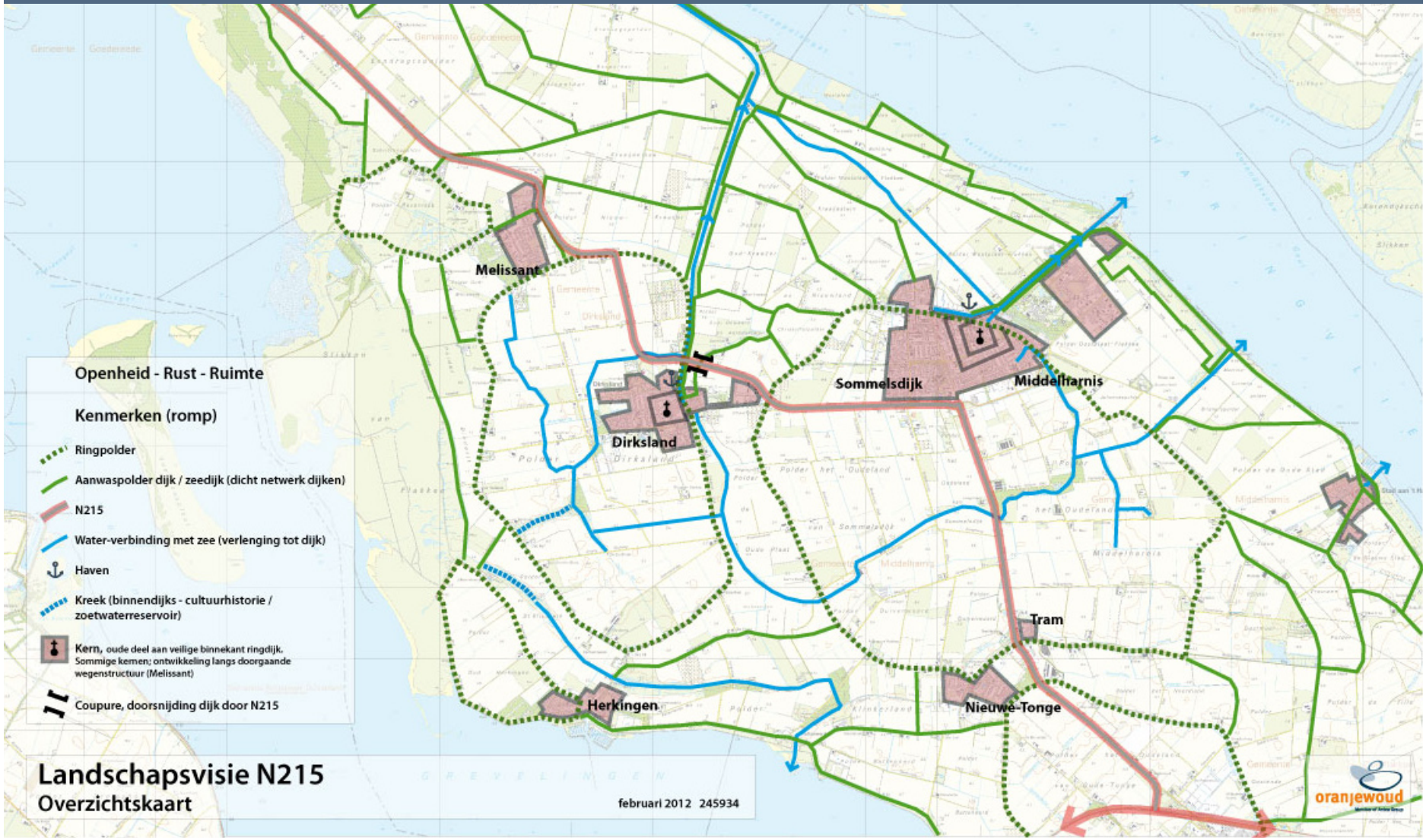
- De dorpskernen en kerktorens van Melissant en Dirksland.
- De watertoren van Dirksland.
- Herkenbare architectuur van boerderijen en woonerven in het landschap.

Grijs

- De cultuurhistorische patroon van de verhoogde dijklichamen met daarop de lokale wegen.
- De doorsnijding van de Onwaardsedijk (coupure) is als kunstobject herkenbaar vormgegeven.
- De inrichting van de hoofdverbinding, het brede en eenduidige wegprofiel van de N215.
- Duidelijke, smallere entreewegen naar de dorpen, wegen met een dorpskarakter.

Blauw

- Havenkanaal tussen Dirksland en het Haringvliet.

Melissant
Dirksland
Sommelsdijk
Middelharnis
Tram
Herkingen
Nieuwe-Tonge
Openheid - Rust - Ruimte
Kenmerken (romp)
Ringpolder
Aanwaspolder dijk / zeedijk (dicht netwerk dijken)
N215
Water-verbinding met zee (verlenging tot dijk)
Haven
Kreek (binnendijks - cultuurhistorie / zoetwaterreservoir)
Kern, oude deel aan veilige binnekant ringdijk. Sommige kernen; ontwikkeling langs doorgaande wegenstructuur (Melissant)
Coupure, doorsnijding dijk door N215
Landschapsvisie N215
Overzichtskaart
februari 2012 245934

3.3 Visiekaart N215

De visiekaart geeft de kansen en ontwikkelingsmogelijkheden weer langs het tracé van de N215. Het tracé kent op hoofdlijnen een tweedeling in sfeer; de sfeer van de landschappelijke onderlegger en de sfeer van de elementen en gebouwen direct langs het tracé.. Deze tweedeling ligt ten grondslag aan de verschillende mogelijkheden om de inpassing van de weg te versterken. Door het verzilveren van deze lokale kansen ontstaat een gebiedseigen inpassing van het tracé.

Deel 1: Rotonde Plaatweg - rotonde Staakweg.

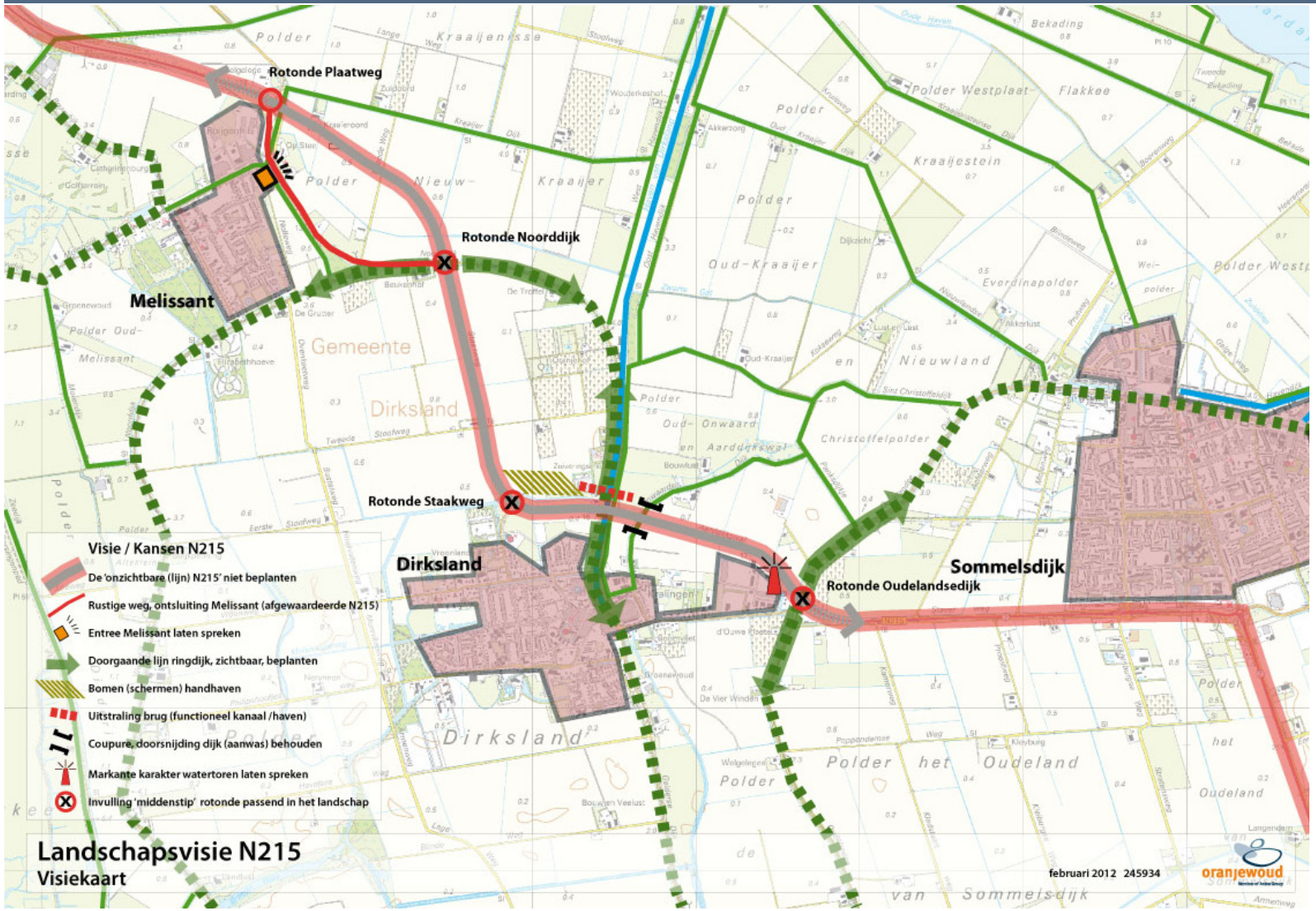
De kansen en keuzes voor de inpassing komen voort uit de landschappelijke onderlegger.

- Openheid van het landschap; de onzichtbare lijn van de N215, het wegtracé niet beplanten
- Afgewaardeerde N215; geeft mogelijkheid om een dorpse entree bij Melissant te realiseren
- Ringdijk; herkenbaar maken door accentuering met boombeplanting

deel 2 - Rotonde Staakweg - rotonde Oudelandsedijk.

De kansen en keuzes voor de inpassing komen voort uit elementen en gebouwen direct langs het tracé.

- Kunstwerk van de bomenschermen; markering zichtlijnen en de entree van Dirksland
- Brug; functionele brug over historische waterlijn
- Coupure; herkenbaarheid van de doorsnijding van de dijk
- Watertoren; markante karakter en herkenbaarheid van het gebouw laten spreken

Rotonde Plaatweg
Rotonde Noorddijk
Rotonde Staakweg
Rotonde Oudelandsedijk
Melissant
Dirksland
Sommelsdijk
Visie / Kansen N215
De 'onzichtbare (lijn) N215' niet beplanten
Rustige weg, ontsluiting Melissant (afgewaardeerde N215)
Entree Melissant laten spreken
Doorgaande lijn ringdijk, zichtbaar, beplanten
Bomen (schermen) handhaven
Uitstraling brug (functioneel kanaal /haven)
Coupure, doorsnijding dijk (aanwas) behouden
Markante karakter watertoren laten spreken
Invulling 'middenstip' rotonde passend in het landschap
Landschapsvisie N215
Visiekaart
februari 2012 245934
oranjewoud

3.4 Het profiel van de weg

De weg heeft aan beide zijden een grasberm, daarmee komt het landschap tot aan de weg. De verharding bestaat uit asfalt met aan de kant een geribbelde 'waarschuwingsstrook'. De rijbanen bestaan uit zwart asfalt, hierop zijn met een dichte streepbelijning de wegkanten aangegeven, de middenbelijning bestaat uit een onderbroken streep. Standaard heeft de weg geen verlichting, alleen rotondes en kruisingen zijn verlicht. Beplanting ontbreekt langs het tracé, zo blijft de landschappelijke samenhang aan weerszijden in tact.

Profiel met groene middenberm en waarschuwstroken langs de kant van de rijstroken

3.5 Beleving van de weg

Voor de weggebruiker vormt de N215 de fysieke ruggengraat tussen oost en west op Goeree-Overflakkee. De weg is de verbinding tussen de dorpen. Door de hoge verkeersdruk is besloten de N215 te verbreden, deels krijgt de weg een omlegging naar een nieuw tracé. Deze ingrepen maken de weg veiliger en comfortabel voor de weggebruiker. De weg zelf wordt minimaal vormgegeven, zwart asfalt en een heldere belijning en een strakke detaillering zorgen er voor dat de weg rustig oogt voor de gebruiker.

Vanuit het landschap sluit de N215 aan op het lokale netwerk van toegangswegen naar de dorpen. Door de verbreding en de afwijkende vormgeving van de weg (zwart asfalt, belijning en detaillering) vormt de N215 de hoofdverbinding daar waar de andere wegen lager in de hiërarchie van het netwerk staan. De N215 heeft een onopvallende detaillering en is daarmee zo minimaal mogelijk aanwezig, de weg blijft dan ook vrij van beplanting en voegt zich zo naar het open landschap van de ringpolders. Beplanting wordt op enkele bijzondere plekken ingezet om landschappelijke elementen te accentueren, bijvoorbeeld het zichtbaar maken van de cultuurhistorische lijnen van de ringdijken, bij de bomenweide bij de rotonde in Melissant of de boomschermen die als kunstuiting langs de weg staan bij Dirksland.

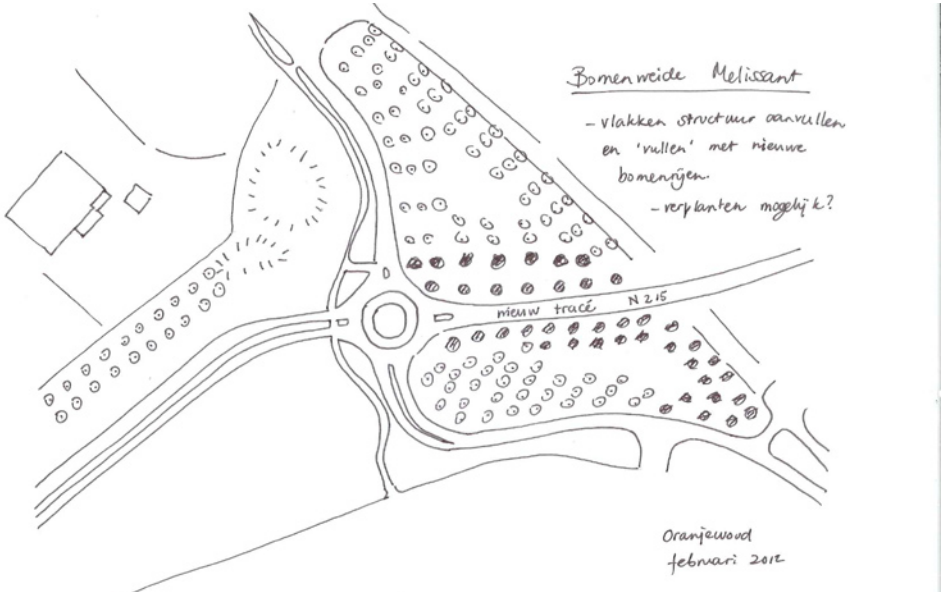
4 Inzoomen op de lijn N215

4.1 Rotonde Melissant

Vanaf de rotonde bij de Plaatweg krijgt het tracé van de N215 een omlegging, hierdoor krijgt de rotonde een extra afslag. De bomenweiden die rondom de rotonde die in het kader van de omleiding bij Stellendam zijn aangelegd moeten qua uitstraling en ruimtelijke kwaliteit in tact blijven. In het landschappelijke inrichtingsplan zullen de vlakken worden aangevuld met bomenrijen, onderstaand een schets met een eerste uitwerking.

bomenweide rotonde Plaatweg

4.2 Afgewaardeerd tracé Melissant

Het oude tracé van de N215, tussen de rotonde Melissant en de nieuwe rotonde op de Noorddijk, blijft in stand en fungeert als parallelweg voor het nieuwe gedeelte van de N215 die op afstand door het open landschap buigt. Op deze afgewaardeerde weg, de Provincialeweg, takt de ontsluiting van Melissant aan, de weg vormt de ontsluiting voor enkele aanwonenden. Ook wordt de weg gebruikt voor een busroute en maakt het agrarisch verkeer er gebruik van. Door de afwaardering kan de bestaande weg worden versmald, het doorgaande karakter maakt plaats voor een landelijke en dorpse uitstraling.

4.3 Entree Melissant

De nieuwe situatie rond de entree van Melissant biedt kansen om de entree meer te laten spreken. Het geeft ruimte om een herkenbare 'Melissantse' entree te maken.

Verschillende modellen en opties zijn hiervoor onderzocht in een modellenstudie; het maken van één entreeweg, een entreeplein en het behouden van de voetgangerstunnel of juist het verwijderen hiervan. Is het een groene entree of juist een pleinachtige ruimte?

Voorkeur voor verdere uitwerking in het inpassingsplan gaat uit naar een pleinvormige ruimte waarbij de tunnel blijft bestaan. Het plein krijgt en shared-space uitstraling, hierbij maken alle verkeersdeelnemer gebruik van dezelfde fysieke ruimte en vormt het plein een prettige verblijfsruimte op de overgang tussen dorp en landschap. Om deze overgang te benadrukken is een groene uitstraling van belang.

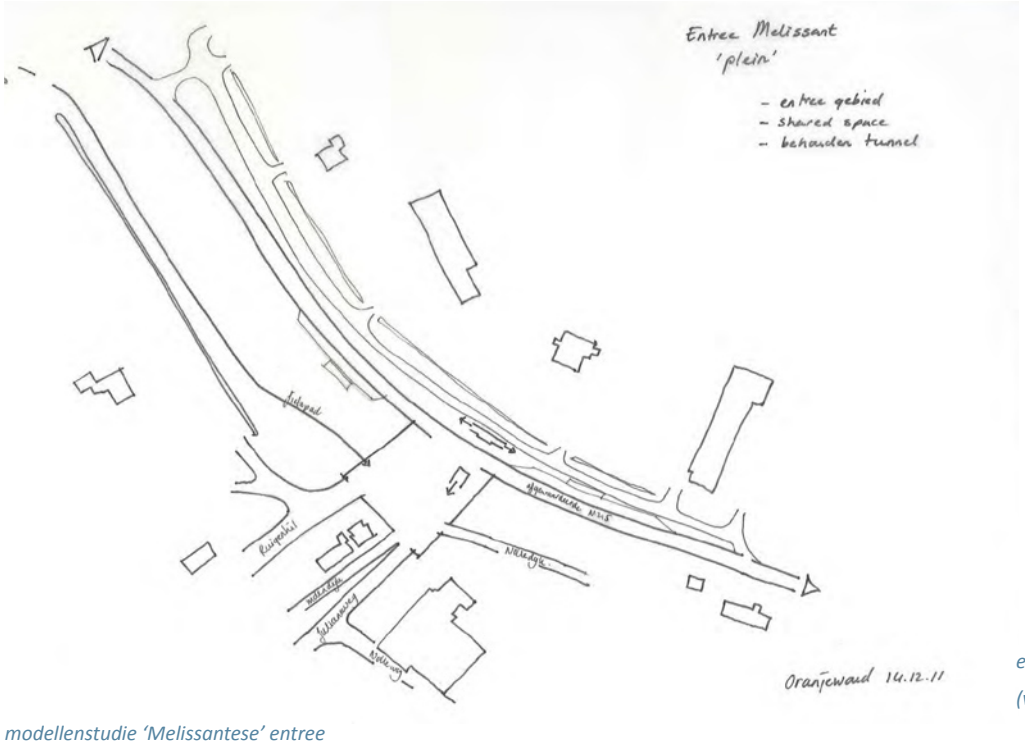
Bij de technische uitwerking van deze plek is het voor de borging van de ruimtelijke kwaliteit van belang dat het totaal met ruimtelijke ogen wordt bekeken, hiervoor is het noodzakelijke dat tijdens dit proces een ruimtelijk ontwerper wordt betrokken.

entree 'Groen'

entree 'Eén entree'

entree 'Plein' (voorkeursmodel)

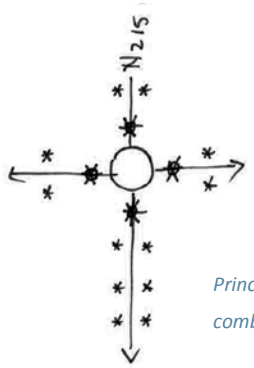
modellenstudie 'Melissantese' entree

4.4 Rotonde Noorddijk

De Noorddijk maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische ringdijk die is gelegen rond de ‘polder van Dirksland’. De N215 kruist hier de lijn van deze cultuurhistorische ringdijk. De twee lijnen worden op hoogte van de ringdijk met elkaar verbonden, door middel van een rotonde.

De afgewaardeerde N215, de ‘Provincialeweg’ volgt hier zoveel mogelijk de originele lijn van de ringdijk, de Noorddijk. Vanaf het moment dat de ‘Provincialeweg’ de originele lijn van de Noorddijk oppakt en omhoog loopt, begint op maaiveld niveau de parallelweg. Deze parallelweg maakt een stukje onderdeel uit van het provinciale fietspad 245. Dit fietspad vervolgt zijn route op de Noorddijk aan de oostzijde van de N215, welke wordt gekruist door middel van een fietstunnel. De inrichting van de rotonde heeft net als het wegprofiel van de N215 een onopvallende maar zorgvuldige detaillering. De doorgaande lijn van de Noorddijk wordt aangezet met een bomenrij aan weerszijden van de weg. Op de ‘middenstip’ van de rotonde wordt de lijn van de bomenrij voortgezet door een kunstuiting.

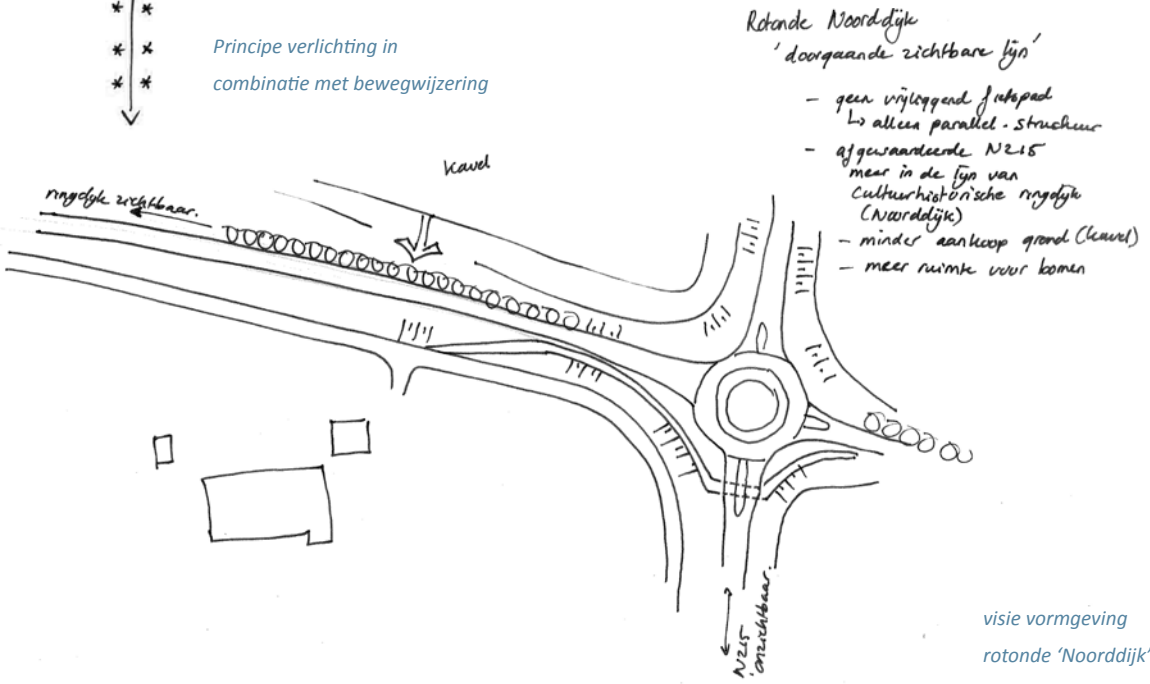
De verlichting van de rotonde is noodzakelijk voor de verkeersveiligheid, maar dient zo min mogelijk uitstraling te geven naar het omringende landschap. De noodzakelijke verlichtingsmasten worden tot een minimum beperkt en waar nodig voorzien van dimbare led verlichting. Het voordeel van led is naast de energiezuinigheid ook het gericht kunnen aanstralen van het wegdek, waardoor ongewenste verstrooiing ringen het landschap wordt beperkt.

Principe verlichting in combinatie met bewegwijzering

Op de rotonde worden de bewegwijzering en de verlichtingsmasten gecombineerd. De binnenring van de rotonde wordt in het donker voorzien van accentverlichting in de rand. De exacte uitwerking hiervan zal worden meegenomen in het landschappelijke inrichtingsplan.

(zie voor een voorbeeld van een mogelijke kunstuiting en de verlichting bij paragraaf 4. 8 rotonde Oudelandsedijk)

visie vormgeving rotonde ‘Noorddijk’

4.5 Entree Dirksland en bomenschermen

De rotonde bij Dirksland heeft een aansluiting naar het dorp en naar de parallelweg. De middenstip van de rotonde blijft hier vrij van (boom)beplanting. Zicht naar het omringende landschap en het land-art van de bomenschermen blijft zo gewaarborgd. Fietserverkeer wordt via een gescheiden pad afgewikkeld.

Het ruimtebeslag van de nieuwe parallelstructuur langs de N215 heeft invloed op de bomenschermen. Eén rij van deze schermen en 7 tot 21 bomen van elke ander rij die aan de oostzijde van de N215 is gelegen zullen moeten wijken. De resterende bomen vormen kortere schermen maar zullen nog steeds als bomenlijnen in het landschap herkenbaar zijn en zullen gehandhaafd blijven. In de uitvoeringsfase zullen deze bomen de nodige bescherming krijgen zodat zij de werkzaamheden goed zullen doorstaan.

boomschermen

boomschermen nieuwe situatie

4.6 Nieuwe brug over havenkanaal

Vanaf de parallelweg bij de rotonde Dirksland is er de mogelijkheid om ‘de haven van Dirksland’ te passeren via een nieuwe brug. Voor de vormgeving van deze brug zijn de bestaande bruggen over het havenkanaal op een rij gezet om de vormgeving van de brug ‘familie’ te kunnen laten zijn.

De bestaande bruggen hebben een minimale en functionele uitstraling en zijn praktisch in beheer. Het materiaalgebruik en de kleurstelling zijn onopvallend. De bruggen liggen hoog zodat het water voor kleine boten bevaarbaar is. De vormgeving van de nieuwe brug over het havenkanaal sluit hier bij aan. Onopvallend materiaal- en kleurgebruik maar met een zorgvuldige detaillering in de leuning. De leuning is transparant om het zicht op het water te behouden.

Naast de onopvallende inpassing van de nieuwe brug wordt de opgaande beplanting van de Westhavendijk, onderdeel van de ringdijk om de Polder van Dirksland, versterkt. Een 3D model moet inzicht geven in de nieuwe situatie, in de fase van het landschappelijk inpassingsplan zal over de verdere uitwerking van dit punt besloten worden. Waar is versterking van de groenstructuur noodzakelijk en hoe kan de groenstructuur bijdragen aan het principe van de ‘onzichtbare lijn’ met zo min mogelijk impact .

Brug aan de Oosthavendijk

Sluis bij Sas van Dirksland

Brug bij de Westhavendijk bij de kruising met de N215

4.7 Coupure in de Omwaardsedijk

De Omwaardsedijk is een dijk van een aanwaspolder en wordt doorsneden door de N215. De doorsnijding van dit landschappelijk element is zichtbaar gemaakt door een coupure die als kunstobject is vormgegeven. Door de verbreding van het profiel, de N215 inclusief parallelweg is het noodzakelijk dat de coupure wordt verbreedt met behoudt van de eenvoudige en robuuste uitstraling. De exacte materialisering en detaillering van de coupure zal in het landschappelijke inpassingsplan verder worden uitgewerkt.

Coupure in de Onwaardsedijk

4.8 Rotonde Oudelandsedijk / watertoren

Het kruispunt, dat de noordelijke entree van Dirksland vormt, wordt vervangen door een rotonde. Ook hier kruist de N215 met een cultuurhistorische lijn, de Oudelandsedijk. Deze dijk maakt onderdeel uit van de ringdijk om de polder 'het oudeland van Sommelsdijk'. Ook hier geldt dat het versterken van de ringdijk door aanplant van bomen het landschappelijke element meer laat spreken. Waar mogelijk zal de dijk aan beide zijden van de Oudelandsedijk worden aangevuld met bomen.

De inrichting van de middenstip op de rotonde wordt gelijk aan de rotonde op de Noorddijk en eveneens voorzien van een kunstuiting die verwijst naar de doorlopende structuur van bomen langs de ringdijk. De verlichting en de kunstuiting zullen nadere uitwerking krijgen in het landschappelijke inpassingsplan.

De watertoren is een markant object en draagt bij aan de oriëntatie van de weggebruiker. In het landschappelijke inpassingsplan zal dit punt, van de rotonde en de directe omgeving, een materialisering en detaillering krijgen die past bij de uitstraling van de watertoren. De bestaande fietstunnel blijft behouden in het ontwerp.

Voorbeeld uit de omgeving;
naamgeving van ringdijken op een betonelement

Voorbeeld van een mogelijke kunstuiting

Colofon

Opdrachtgever
Provincie Zuid Holland

Auteurs
Jessica van Tilburg
Stefien Smeding

Projectnummer
245934

Datum
6 april 2012

oranjewoud
Member of Antea Group